

Висновки. Станом на сьогоднішній день, співвідношення питомих та запозичених термінів у медіа дискурсі швидко змінюється. Значна кількість англомовних запозичень за порівняно невеликий проміжок часу стала загальноповсюдною лексикою і активно використовується у текстах ЗМІ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Б. М. Мовні зміни на тлі деколонізації. *Мовознавство*. Київ, 2001. № 3. С. 48-54.
2. Артамонова І. М. Системні характеристики онлайнових та офлайнових ЗМІ. *Вісник СумДУ*. 2008. № 1. С. 181-188.
3. Баранник Д. Х. Українська мова на межі століть. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 42-47.
4. Битківська Я. В. Тенденції засвоєння і розвитку семантики англіцизмів у сучасній українській мові: автореф. дис... канд. філол. наук. Івано-Франківськ, 2008. 20 с.
5. Васіна О. В. Трансформація явища інтертекстуальності в Інтернет-новинах. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2009. Вип. 1. № 874. С. 14-19. (Серія «Соціальні комунікації»).
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
7. Апетян С. Г. Англицизми в структурі мас-медійного і офіційно-делового дискурсів (лексико-семантичний і когнітивно-прагматичний аспекти). С. 70.
8. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Харків: Харківський національний ун-т імені В. Н. Каразіна, 2005. 20 с.
9. Гурко О. В. Англійські запозичення в мові мас-медіа. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 22, 2012. С. 39-42.
10. Семчинський С. До питання про сучасне засвоєння українською мовою англіцизмів. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії*. 2015. С. 137-140.

Perevarukha V. English borrowings in news texts.

The article considers the specifics of the use of English borrowings in modern Ukrainian media discourse. The main types of word formation of derived words from borrowed vocabulary are traced.

Key words: *vocabulary, borrowing, anglicism, media discourse, media, speech.*

Ю. С. Прихідько

Науковий керівник – доц. В. В. Герман

РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ В ЖАНРАХ АКАДЕМІЧНОГО КРАСНОМОВСТВА

У статті розглянуто аспекти реалізації риторичної особистості вчителя в жанрах академічного красномовства. У праці здійснено спробу охарактеризувати такі жанри, як лекція, промова, доповідь.

Ключові слова: *академічне красномовство, промова, лекція, доповідь, риторична освіченість, культура спілкування, педагогічна риторика, мистецтво переконання.*

Постановка проблеми. У системі підготовки майбутніх учителів вивчення риторики передбачає оволодіння основами класичної та сучасної педагогічної риторики як мовленнєвої діяльності, спрямованої на переконання, вплив та досягнення цілей у процесі мовного спілкування, а також розвиток в учнів навичок та вмій аналізувати та створювати різні тексти публічних виступів перед різними аудиторіями відповідно до мети та умов спілкування. Незважаючи на очевидний інтерес науковців до питання педагогічної риторики, її теорії, проблема досліджена недостатньо, а в освітній практиці розвивальний потенціал риторики вчителя використовується не повністю. Натомість за допомогою педагогічної риторики можливо удосконалювати професійну діяльність викладача, особливо вчителя-словесника.

Мета статті – розкрити суть і особливості педагогічної риторики, визначити роль жанрів академічного красномовства в діяльності сучасного вчителя.

Аналіз актуальних досліджень. З розвитком гуманізації та демократизації в українському суспільстві природно відроджується науковий інтерес до загальної риторики, її теорії та практики, що формує мислення, мовленнєві навички, морально-етичні почуття, виховує мовний та естетичний смак. Проблеми сучасної педагогічної риторики (загальної та професійної) у вітчизняній школі та університеті потребують більшої уваги. Над цією темою працюють В. Герман, А. Габідулліна, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, О. Караман, Г. Клочек, С. Мартиненко, Л. Мацько, В. Нищета, С. Омельчук, Ю. Романенко, Г. Сагач. А. Нікітін у монографії «Педагогічний дискурс учителя-словесника», слідуючи за О. Мурашовим, зазначає, що педагогічна риторика дозволяє застосовувати оптимальні мовленнєві технології, творчо їх використовувати, щоб мовлення досягало своєї мети та організовувалось відповідно до завдань та першочергових завдань педагогічної діяльності, щоб завдяки грамотній організації спілкування можна було досягти справжнього професійного успіху та самореалізації.

Виклад основного матеріалу. Як процес професійного мовлення педагогічна риторика полягає в застосуванні риторичної теорії на практиці викладача певної спеціальності і виражається в послідовних діях, процедурах мовленнєвої діяльності, мовленнєвої взаємодії, співтворчості, які спрямовані на досягнення цілей риторико-педагогічної діяльності фахівця. На думку В. Нищети, вчитель, навчений основам риторичної діяльності, здатний організувати педагогічне спілкування у навчально-виховному процесі діяльності як ефективне спілкування з точки зору цілей педагогічного впливу на учнів. Освітня діяльність вчителя як риторична встановить з учнями оптимальні комунікативні відносини у формі гармонізуючого діалогу. У процесі риторичної діяльності вчитель вступає в безпосередні міжособистісні комунікативні відносини з різними суб'єктами спілкування: студентами, батьками, колегами, психологами, представниками адміністрації та громадськості.

У публікаціях, присвячених проблемі переконливого мовлення вчителя, термін «педагогічна риторика» вчені використовують по-різному – для позначення вузького та більш широкого значення відповідної міжгалузевої концепції. Широке тлумачення педагогічної риторики охоплює її як науку, мистецтво, практику ефективного педагогічного мовлення, технологію організації культурно доцільного діалогічного спілкування (Л. Горобець), технологію розвивального навчання, педагогічну творчість, інтенсивний шлях розвитку людини (О. Юніна). Варто зазначити, що навряд чи вдасться чітко визначити предмет педагогічної риторики через її складність, що може пояснити використання дослідниками декількох підходів до вивчення педагогічної риторики, одним з яких є зазвичай домінуючий.

Педагогічна риторика – це міжгалузева дисципліна, яка охопила сукупність міждисциплінарних аспектів. А. Михальська на тлі історії риторико-педагогічного ідеалу показує, що сучасна педагогічна риторика – це не стільки лінгвометодична дисципліна, спрямована на вдосконалення техніки педагогічного мовленнєвого спілкування і побудована переважно на основі теорії

мовлення, а й обґрунтовані знання та практика, що мають особливу, тобто риторико-філософську основу, особливий понятійний апарат та методологію [3, с. 160].

Педагогічна риторика визначається як міждисциплінарне поняття, яке охоплює декілька аспектів: по-перше, наукову теорію механізмів створення, висловлювання та самоаналізу вчителем публічного мовлення, ефективного міжособистісного діалогу та відповідної дисципліни; по-друге, мистецтво педагогічного впливу словом, переконанням; по-третє, процес доцільної, переконливої мови, побудований на принципах логосу, етосу, пафосу, топосу.

В. Герман переконливо зазначає, що риторична освіта допомагає кожному зрозуміти потреби слухача, аудиторії; відчувати впевненість у ситуаціях, коли необхідно доповідати, аналізувати, узагальнювати; зробити звіт для широкої громадськості; оптимально організовувати та творчо спрямовувати свою мисленнєво-мовленнєву діяльність; правильно та доцільно використовувати методи риторичної аргументації; відповідально ставитися до кожного слова, досягаючи високої культури мислення, говоріння та спілкування та зміцнюючи комунікативну інтуїцію. Серед безлічі підходів та ідей щодо сучасного вчителя виділяється ще одна грань – учитель як риторична особистість [1].

Академічне красномовство – це особливий вид ораторського мистецтва, який адресований не стільки почуттям слухачів, скільки їх розуму, і спрямований насамперед на поширення знань, стимулювання інтелектуальної діяльності. Лекція також належить до академічного красномовства [1, с. 84].

Лекція – це монологічний тип мовлення, але погано, якщо лекція перетворюється лише на монолог викладача без зворотного зв'язку з аудиторією. Слухачі повинні не тільки слухати, але й активно сприймати матеріал. Для цього існує певна система прийомів: наприклад, проблемне викладення теми, коли лектор не дає готових оцінок, а розглядає різні точки зору, які існують у науці, які можуть навіть суперечити одна одній, – це провокує інтерес учнів до матеріалу та їх розумової діяльності.

У межах кожної наукової дисципліни можна сформувати цикл лекцій, які відповідатимуть загальним дидактичним принципам поступовості навчання

(вступні, узагальнювальні, оглядові). Дуже важливо, щоб лектор пов'язував новий матеріал із вже вивченим; у лекцію можуть бути уведені елементи діалогу з аудиторією (наприклад, коли необхідно згадати те, що вивчалось на попередніх заняттях) [5, с. 231].

Справжня лекція – це завжди плід роздумів лектора над матеріалом, узагальнення прочитаного в різних джерелах, висловлення власної думки щодо певного наукового факту чи проблеми. Лекція є більш оперативною, ніж підручник: лектор має можливість висловити такі думки, які все ще лунають у повітрі, є предметом наукових дискусій, і такий матеріал надходить у підручник із великим запізненням.

Лекція вимагає ретельної попередньої підготовки, і чим ретельнішою та завершеною буде підготовка, тим більш солідним, вагомим буде виступ, а отже, і переконливішим. Кожна освіта має таємничу властивість: чим більше людина знає думки інших людей, тим більш самостійним стає її власне мислення, тим оригінальніша вона є у своїх поглядах, а отже, цікавіша для інших. Усі ці особливості пов'язують з лекцією з науковими дослідженнями, яке обов'язково ґрунтується на ретельному вивченні проблеми [1, с. 83].

Школа повинна формувати людину, здатну до спілкування в різних комунікативних ситуаціях, людину, соціально орієнтовану з точки зору спілкування. Врахування цієї стратегічної мети вивчення мови допоможе розширити знання учнів про види спілкування; форми існування мови, стилі та жанри мовлення. Риторизація навчального процесу повинна йти від мовних одиниць різного рівня до їх ролі в тексті, від спостереження за зразками текстів до розвитку мовленнєвих навичок в активних формах спілкування, створення тексту [2, с. 122].

Саме в жанрі промови необхідно розумно поєднувати дві риторичні традиції: мистецтво переконання (за Аристотелем) і мистецтво витончено говорити (за Квінтіліаном). Мова промови схожа на історію кохання: розпочати її може кожен, а для її закінчення потрібен майстер. Такими «майстрами» повинні бути вчителі та вихователі – з ефективним мисленням, якісним

мовленням, високою комунікативною культурою. У мистецтві виголошування промови актуальною залишається порада Цицерона: найкращий оратор – той, хто, за своїм словом і повчає, і навчає слухачів, і доставляє задоволення, і справляє сильне враження. Промова – це усна презентація, спрямована на висвітлення певної інформації та впливу на розум, почуття та волю слухачів, характеризується логічною гармонією тексту, емоційною насиченістю та вольовими імпульсами мовця.

Не менш важливу роль у формуванні риторичної культури вчителя відіграє вміння готувати та виголошувати доповіді на різні теми. Доповідь – усний жанр академічного красномовства, який представляє матеріали дослідження з певної теми [1, с. 94].

Вчитель-оратор повинен осмислити та вирішити питання дискусійного характеру, а саме: який пафос доповідача; як вибрати відповідні мовні та виражальні засоби; які методи аргументації вибрати як найбільш переконливі; яка роль імпровізації під час виступу; які методи активізації уваги служать для встановлення найтіснішого контакту між мовцем та слухачами; чи повинен бути оратор емоційним; яка роль голосу, психологічної паузи, посмішки тощо. На етапі висловлювання підготовлений текст повинен стати усним продуктом. На етапі виконання імпровізація стає неминучою. Однак імпровізація буде успішною лише при ретельній попередній підготовці.

Висновки. Отже, вміння налагодити діалог зі слухачами, вміло використовуючи психолого-педагогічні прийоми, є запорукою високої риторичної культури вчителя-оратора, головним завданням якого є демонстрація правдивості фактів та аргументів, надання слухачам естетичного задоволення, вплив на їх волю та поведінку, спонукання до активної діяльності. Ефективність лекції, доповіді та промови визначається індивідуальним ораторським стилем вчителя, який повинен гармонійно поєднувати логічний, психологічний, вербальний та невербальний компоненти спілкування, зовнішню культуру, талант, натхнення та майстерність оратора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герман В. В. Риторична культура вчителя в академічному просторі: навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 190 с.
2. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
3. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. Київ: Вища школа, 2006. 311 с.
4. Методика навчання риторики в школі: навч. посіб. / автор-укладач В. А. Нищета. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 200 с.
5. Сагач Г. М. Риторика: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2000. 568 с.

Prikhodko Y. Rhetorical culture of the teacher in the genres of academic eloquence.

The article considers aspects of the realization of the rhetorical personality of the teacher in the genres of academic eloquence. The paper attempts to characterize such genres as lecture, speech, report.

Key words: *academic eloquence, speech, lecture, report, rhetorical education, culture of communication, pedagogical rhetoric, art of persuasion.*

О. А. Приходько

Науковий керівник – доц. А. І. Подосиннікова

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕБ-КВЕСТ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОФЕСІЙНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті визначено сутність інтерактивного навчання та роль інтерактивної технології «веб-квест» у навчальному процесі, проаналізовано особливості інтерактивної технології «веб-квест» як засобу формування компетентності у професійному монологічному мовленні майбутніх учителів англійської мови.

Ключові слова: *компетентність у професійному монологічному мовленні, інтерактивні технології, технологія «веб-квест», критичне мислення, майбутні учителі, англійська мова.*

Постановка проблеми. Суспільство висуває високі стандарти до володіння англійською мовою в професійній сфері майбутнього вчителя. Згідно з Програмою, майбутній вчитель англійської мови має демонструвати іншомовну професійну комунікативну компетентність на рівні C₁-C₂, тобто вміти практично використовувати іноземну мову як засіб спілкування в соціокультурній та професійній сферах діяльності [8, с. 5].

Тому важливим є пошук актуальних гуманістичних типів навчання та нових ефективних технологій формування компетентності у професійному монологічному мовленні (ПММ) як складової спілкування в усній формі майбутнього вчителя англійської мови.